

Dodajamo pa željo, kakoršno smo povedali že v oceni prejšnje knjige. Gospod pisatelj, ki je preiskal vire za zgodovino božje poti, spiše naj nam tudi zgodovino lepe dobrovske župnije. Da je temu delu kos, in da ima tudi veselje za to, pokazalo je to njegovo prvo delce, kateremu naj kot marljivi delavec doda še mnogo drugih.

Dr. Fr. L.

V založbi Giontini-jevi so izšle te štiri povesti:

»**Peter Prostack.**« Povest. Spisal Fr. Hoffmann. S štirimi jeklorezi. V Ljubljani. Založil Janez Giontini. 1892. 12°. Str. 80. Cena trdo vezanemu zvezku 40 kr. — Povest opisuje, kako je mladenič preprostega (Prostack!) duha šel k angleški mornarici, kako so ga Francozi na obrežju ujeli in zaprli, kako mu je pa pogumen tovariš pomagal uiti in naposled ž njim srečno prišel v domovino. — Povest je vseskozi zanimiva. Nekatere stvari so za našo mladino nekoliko tuje. Sicer pa bode povest kazala mladini, koliko dosežemo s pogumom, hladnokrvnostjo in stanovitnostjo.

»**Kako vzgaja usoda.**« — Ta 82 strani obsežajoča povest je prejšnji po vnanji obliki jednaka. Vsebinska pa nam kaže mladega plemiča, Bogomira, ki je udan neukrotljivi nagli jezi in katerega je bil s preveliko dobroto razvadil najboljši njegov stric, grof Roman. A grof umrè, njegov brat se polasti posestva in Bogomir gré od hiše, predno so našli oporoko grofovo, v kateri je bil postavil Bogomirja za dediča. Huda usoda stiska mladeniča tako, da se popolnoma omehča in predrugeči. Poboljššan pride domov in tu dobi oporoko, po njej pa tudi stričevo posestvo. — Ta povest je pisana jako mično s krepkimi potezami. Zato je primerna mladini, ki se bode ž njo dobro zabavala.

»**Bog pomaga.**« — Vsa povest pojasnjuje rek, ki je izbran za naslov. Oče Koren je s svojo družino vred poštenjak in neomahljiv značaj. A razne izkušnje pridejo nadenj, ki ga pa ne odvrnejo od prave poti; niti denar, niti obeti ga ne premotijo. V najhujših stiskah zaupa trdno Bogu, ki mu tudi obilno poplača njegovo nenavadno zvestobo. — To povest preveva blagi duh krščanskega zaupanja, predočuje se vzvišen vzgled moške značajnosti, zaradi tega bode mladini mnogo koristila.

»**Kar Bog stori, vse prav stori.**« Tudi ta povest pojasnjuje navedeni rek — naslov. Gospod Strnad je izgubil po nesreči skoro vse svoje veliko bogastvo. Zaradi tega gré v Ameriko, da bi si vnovič pridobil potrebnega imetja, svojo ženo pa s sinom Milanom pusti za potrebo preskrbljeno v nekem domačem mestu. A ta dva izgubita poslednji ostanek imetja in prideta v največjo revščino, kar se ju usmili čudni gospod Sever. Sreča se je zasukala, Milan dobi zaradi svojih odličnih zmožnostij dobro službo v trgovini, prebije hudo preskušnjo in izkušnjo, a kmalu potem objame vrnivšega se in obogatelega očeta. — Pripovedovanje nas zanima neprestano, smer je blažilna, zato je tudi ta povest ugodna mlademu duhu.

Vse štiri povesti imajo poleg imenovanih podrobnostij, iste velikosti in zunanje oblike, tudi

to skupno svojstvo, da so od istega pisatelja in — kolikor moremo soditi — od istega prelagatelja. Ker so Hoffmannove nemške povesti gotovo nekoliko znane večini naših čitateljev, ni nam treba o njih govoriti. Za slovenske prevode so imenovane štiri dobro izbrane in le želimo, da bi izbiral gospod prelagatelj i nadalje, ako namerja to zbirko še pomnožiti.

Hvalno omenjamo, da je pisava v prevodih lepa in pravilna, jezik skoro izboren. Želeli bi le še, da bi se prevod gibal slobodnejše, zakaj tu pa tam se nekoliko spominjamo nemškega izvirnika, nemških izrazov. Pisava za mladino bode gladka in lahka. Sicer se pa lahko reče, da je ta pravilnost v jeziku med knjižicami jednake vrste nekaka izjema. Izraz »brez vsake nezgode« se mi ne zdi po duhu slovenskem, marveč dovolj je samo »brez nezgode«.

Kajpada bi želeli mnogo bolj, da bi mogli tako in še dvakrat bolj hvaliti izvirna dela; tudi si ne moremo kaj, da ne bi prosili založnika, naj si pridobiva in naj izdaje izvirne povesti jednake vrste, tem bolj, ker je Hoffmann protestant in se v njegovih spisih ne nahaja nič specifično-katoliškega. Vendar se izražajo v mnogih spisih določno krščanske resnice in dobri nazori: Zato bodo naši mladini ugajali in koristili tudi ti prevodi in zato so vredni, da smo jih ocenili obširneje.

»**Občni zemljevid Kranjske.**« Po uradnem gradivu z označenjem okrajnih glavarstev in davkarskih okrajev ter razvrstitve ljubljanske škofije izdala in narisala Emilij Jahnz in Ferd. pl. Genzić. Merilo 1 : 300.000. Ljubljana 1892. Komisijsko založništvo Ig. pl. Kleinmayr & Fed. Bamberg. Kamnotiskarnica Julija Hühna v Zagrebu. Cena 80 kr. — Umevno je, da se v tako delo rade vrinejo male pomote. V obče pa moramo namen, uredbo, obliko tega zemljevida le hvaliti in zato ga tudi priporočamo rojakom. Šolam in uradom je posebno ugoden. Imena so čisto slovenska, da je ta zemljevid res slovenski zemljevid. Na ta način bi se polagoma odvadili pačiti s ponemčevanjem naša domača krajevna imena.

Dr. Fr. L.

HRVAŠKO SLOVSTVO.

»**Cesarizam i bizantinstvo.**« (Konec.) Kako se je to zgodilo, kako se je razkol širil in utrjeval, to je znano iz zgodovine. Papeži so se trudili, da bi se poravnal razkol, toda zaman. Bizantinski napuh je priznaval prvenstvo rimske cerkve le takrat, kadar mu je bil Turek za petami, ali se je nadejal dobička. — Ko se je na florentinskem zboru z velikim trudom in z mnogimi žrtvami delo zjedinjenja približevalo h kraju, hotel je cesar kar na mah vse raztrgati in se vrniti v Carigrad. Zakaj? Zato, ker je bil njegov napuh razžaljen s tem, da mu papeževi služabniki niso pustili s konjem stopiti v dvorano med zbrane očete. — Kaj naj človek poreče na tako lahkomišelnost in ošabnost? In ko je malo pred padom Carigrada papežev legat v cerkvi sv. Sofije proglasil jedinstvo in z grškimi duhovniki opravljal službo božjo, zapustilo je

ljudstvo cerkev, »ker je od prekletih heretikov omadeževana in ker se v njej ne opravlja sveta maša, ampak žrtva Apolonu!« Razkačeno ljudstvo je preklinjalo Latince in govorilo, da rajše vidi turški turban v Carigradu, kakor papeževo tijaro. Ta želja se jim je izpolnila. Dne 29. majnika l. 1453. je padel Carigrad v roke sultanu Mohamedu II. Kakor valovje je drlo ljudstvo v »krivoversko« cerkev sv. Sofije in vpilo za pomoč, toda pomoč ni prišla od zgoraj: — šiba božja dolgo prizanaša, a njeni udarci so strašni, kadar pride dan plačila. — Za grško cerkev so nastali žalostni časi: njeni najvišji poglavarji, carigrajski patrijarhi, so odslej slepo orodje brezvestnega Turka, katero mu večkrat prav dobro služi za odiranje podložnih narodov, kar nam najlepše svedoči novejša zgodovina Bolgarov in Grkov.

V 26. poglavju nam podaje pisatelj sliko strašnega robstva carigrajske cerkve pod turško vlado: patrijarški prestol se je prodajal; kdor je Turku bolje plačal, ta je bil patrijarh; podložni škofje so morali tudi kupovati svoje stolice in mu še vrh tega plačevati masten davek. Škofje so pa nižji duhovščini nalagali neznozna bremena, ta je pa zopet ubogi raji izsesavala kri. Najhujše je grška duhovščina zatirala bolgarski narod, hoteč mu zatreti vsako duševno in gmotno moč, vzeti mu jezik in ga popolnoma pogrčiti.

Carigrajski patrijarh ni dolgo užival svoje oblasti nad izhodom, dandanes je njegova oblast le senca, in še to izgubi, ko Turku v Evropi izginejo tla pod nogami. Težišče »pravoslavne« cerkve je dandanes v Rusiji; ruska cerkev je planet, krog katerega se sučejo druge cerkve kot trabanti, od njene usode zavisi usoda drugih cerkvá. Ruski narod je prevzel nalogo, katero je previdnost božja nekdanj namenila Grkom, to namreč, da privede izhodno cerkev zopet v krilo prave Kristusove cerkve. V 27, 28. poglavju in v »završetku« govori o naukih izhodne cerkve, o nekaterih razlikah med zahodno in izhodno cerkvijo ter posebej opisuje stanje ruske cerkve. V teh točkah se pisatelj ozira na mnenja raznih pisateljev, ker se ne strinjajo vsi (tudi katoliški ne) v tem, koliko je izhodna cerkev odstopila od nauka rimske cerkve. Dokazuje, kako se izhodna cerkev vedno bolj približuje kalvinskim in protestantovskim zmotam, ker nima dovolj moči, da bi poruvala s svoje njive škodljivi plevel.

Tudi se ne strinja pisatelj z onimi, ki mislijo, da ni daleč čas, ko se Rusija, in ž njo druge cerkve povrnejo v naročje rimske cerkve. Pisatelj pač prav misli in pritrđiti mu moramo gledé na zgodovino in današnje stanje onih cerkvá. Dokler se ne izpremeni v Rusiji politični sistem, ni upati, da bi prišlo do zjedinenja; ko bi tudi prišlo, bilo bi to delo cesarizma in njegove politike — poslopje, zidano na pesku. — Toda Bogu ni nič nemogoče.

To je tedaj kratek obseg tega imenitnega dela, ki je doslej jedino te vrste med katoliškimi Slovani. Nevtrudljivemu pisatelju moramo biti hvaležni za ta dar, s katerim nam je tako učeno, natančno in nepristrano razvil zamotano in pereče vprašanje, ki je velikega pomena za

slovanstvo. Tudi nasprotnik mu mora priznati, da ga pri sestavljanju ni vodila strast in pristranost, ampak čista ljubezen do resnice. V pripovedovanju pisatelj vendar ni mrzel kakor kamen, ampak vidi se, da živo čuti globoko rano, ki jo je vsekral razkol krščanstvu in posebej slovanstvu. S kakim zanimanjem je sestavljal svoje delo, spričuje to, da je nalašč potoval v Italijo, da bi sam pregledal izvirne spise florentinskega zbora, ki se tičejo unije. — Tvarine ni zajemal samo iz gotovih zgodovinskih del, ampak je prebrskal celo kopo starejših zahodnih in izhodnih virov. Cena II. zvezku je ista kakor I. t. j. za naročnike 2 gl., za druge pa 3 gl. Komur je mogoče, naj žrtvuje 6 gl. za to veliko in redko delo, ki bi bilo na čast vsakemu, tudi svetovnemu slovstvu. F

Knjige „Maticе Hrvatske“ za leto 1891.

Omenjamo kratko še poslednjo knjigo »Mat. Hrv.« za l. 1891., namreč prevodov grških in rimskih klasikov zvezek deseti: »**Plutarhovi izabrani životopisi**« znamenitih Grka i Rimljana. Dio drugi. Životopisi znamenitih Rimljana. Preveo, uvod i bilješke napisao Stjepan Senc. 8°. Str. 332. Cena za ude 1 gld., za neude 1 gld. 50 kr. — Knjiga obsega te življenjepise: »Gaj Marcije Koriolan, Marko Katon, Tiberije Grakho, Gaj Grakho, Lucije Kornelije Sula, Ciceron, Cezar.« Na koncu knjige so »bilješke«. — Plutarhovi življenjepisi so bili največjim možem prijetno in vspodbudno berilo. Res je zanimivo, dasi ne povsem kritično, njegovo pripovedovanje. Zato je prav primerno, da jih je dala »Matica Hrvatska« na svetlo, zakaj umevni so bolj, kakor mnogi drugi stari spisi, navadnemu čitatelju. Gosp. St. Senca prevod je lahek in umeven; čitatelj se ne izpodtika nad tujimi izrazi in besedami. Po naših mislih je ta prevod prav dragocen člen v lepi kiti starih klasikov, katere tako umno in stanovitno podaje »Matica« svojemu narodu.

Le nekako mimogredé moremo izpregovoriti o dveh drugih delih.

»**Sinda**.« Pjesan iz hrvatske prošlosti. Spjevao Božidar Kukuljević Sakcinski. Zagreb. Dionička Tiskara. 1891. 8°. Str. 91. Za naslovno stranjo čitamo; »Uspomeni premiloga otca svoga Ivana Kukuljevića Sakcinskoga posvećuje pjesnik.« Iz tega vidimo, da je pesnik tega speva sin znanega hrv. pisatelja, katerega smrt smo tudi v tem listu naznanili. Predmet temu eposu je povzet iz bojev Hrvatov (in Ogrov) s Tatari, ko je prišlo do bitve »na grobničkom polju« ali bolj resnično: v dalmatinskom Podgorju. O duhu pesmi pričajo vrstice:

Hrabri, gle, Hrvati
Za svetu vjeru i slobodu tvoju
U psoglavačkom užasnome boju
Ko lavovi su boriti se znali
Dok narodi su tvoji mirno spâli!
Hrvate poštuj čovjek, sviete holi,
Da ne bje njih: proždrieše te Mongoli.